

YANGI O‘ZBEKISTONDA EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA’MINLASHNING USTUVOR YO‘NALISHLARI VA MUAMMOLARI

Babadjanova Nasiba Abdullaevna

Respublika Xoreografiyaga ixtisoslashtirilgan

maktab internati o'qituvchisi

nbabadjanova346@gmail.com

Yangi O‘zbekiston taraqqiyot bosqichida ekologik barqarorlikni ta’minlash masalasi davlat siyosatining muhim strategik ustuvor yo‘nalishlaridan biriga aylangan. Prezidentimiz Sh.M. Mirziyoyev ta’kidlaganidek, “atrof-muhitni muhofaza qilish – bu nafaqat bugungi kun, balki kelajak avlodlar oldidagi mas’uliyatdir”. Ushbu g‘oya mamlakatda amalga oshirilayotgan barcha ijtimoiy-iqtisodiy islohotlarning ekologik jihatdan muvozanatli bo‘lishini ta’minlashga qaratilgan.

So‘nggi yillarda qabul qilingan “Yangi O‘zbekiston – 2030” taraqqiyot strategiyasi ekologik barqarorlikni mustahkamlash bo‘yicha aniq maqsad va vazifalarni belgilab berdi. Xususan, strategiyada yashil iqtisodiyot tamoyillarini joriy etish, iqlim o‘zgarishiga moslashuv choralari kuchaytirish va tabiiy resurslardan samarali foydalanish asosiy ustuvor yo‘nalishlar sifatida ko‘rsatib o‘tilgan.

Ilmiy manbalarda ekologik barqarorlik tushunchasi iqtisodiy rivojlanish bilan ekologik muvozanatning uyg‘unlashuvi sifatida talqin qilinadi. Ushbu yondashuv O‘zbekiston sharoitida ayniqsa dolzarb bo‘lib, mamlakatning sanoatlashuvi va urbanizatsiyasi jarayonida atrof-muhitga tushayotgan yuklama ortib borayotganini ko‘rsatadi.

Tadqiqot natijalariga ko‘ra, mamlakatda ekologik muammolarning asosiy manbalari sifatida sanoat chiqindilari, transport vositalaridan ajralib chiqayotgan zararli gazlar va suv resurslarining ifloslanishi ajratib ko‘rsatilmoqda. Ayniqsa, suv tanqisligi va suvdan samarasiz foydalanish qishloq xo‘jaligi ishlab chiqarishiga salbiy ta’sir ko‘rsatmoqda.

Orol dengizi ekologik inqirozi nafaqat O‘zbekiston, balki butun Markaziy Osiyo mintaqasi uchun global ekologik muammo sifatida e’tirof etilmoqda. Ismailov ta’kidlaganidek, Orolbo‘yi hududida yuzaga kelgan ekologik falokat hudud aholisi salomatligi va ijtimoiy sharoitiga jiddiy ta’sir ko‘rsatmoqda. Shu bois hududni tiklash bo‘yicha amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar ekologik barqarorlikni ta’minlashda muhim ahamiyat kasb etmoqda.

So‘nggi yillarda millionlab gektar yer maydonida saksovul va boshqa cho‘lga chidamli o‘simliklarning ekilishi ekologik vaziyatni barqarorlashtirishga xizmat qilmoqda. Bunday tadbirlar chang bo‘ronlarining kamayishiga, biologik xilma-xillikni saqlashga hamda hudud mikroiqlimining yaxshilanishiga olib kelmoqda.

Ekologik barqarorlikni ta'minlashda yashil iqtisodiyotga o'tish muhim ustuvor yo'nalish hisoblanadi. Jahon banki ekspertlarining fikriga ko'ra, qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish O'zbekistonda atmosferaga chiqariladigan zararli gazlar miqdorini sezilarli kamaytirish imkonini beradi. Mamlakatda quyosh va shamol elektr stansiyalarining qurilishi ushbu yo'nalishda muhim qadam bo'lib xizmat qilmoqda.

Shu bilan birga, ekologik barqarorlikni ta'minlash jarayonida bir qator muammolar saqlanib qolmoqda. Xususan, ayrim sanoat korxonalarining ekologik me'yorlarga rioya qilmasligi, ekologik monitoring tizimining barcha hududlarda yetarli darajada samarali ishlamasligi muhim muammo hisoblanadi. Bundan tashqari, chiqindilarni saralash va qayta ishlash infratuzilmasining to'liq shakllanmaganligi ekologik yuklamani oshirmoqda.

Ijtimoiy omillar ham ekologik muammolarni chuqurlashtiruvchi sabablar qatoriga kiradi. Nazarov fikricha, aholining ekologik madaniyat darajasi past bo'lsa, eng mukammal ekologik siyosat ham kutilgan natijani bermaydi. Shu bois ta'lim tizimida ekologik tarbiyani kuchaytirish, jamoatchilikni ekologik muhofaza jarayonlariga jalb etish muhim ahamiyatga ega.

Xulosa o'rnida ta'kidlash joizki, Yangi O'zbekistonda ekologik barqarorlikni ta'minlash bo'yicha olib borilayotgan islohotlar tizimli va kompleks xarakter kasb etmoqda. Biroq mavjud muammolarni samarali hal etish uchun davlat siyosatini yanada takomillashtirish, innovatsion texnologiyalarni keng joriy etish va jamiyatning ekologik ongini yuksaltirish zarur. Ilmiy asoslangan ekologik strategiya mamlakatning uzoq muddatli barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. "Yangi O'zbekiston – 2030" taraqqiyot strategiyasi. – Toshkent, 2023.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. Atrof-muhitni muhofaza qilish va yashil iqtisodiyotni rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risidagi Farmon. – Toshkent, 2019.
3. O'zbekiston Respublikasi Ekologiya, atrof-muhitni muhofaza qilish va iqlim o'zgarishi vazirligi. O'zbekiston Respublikasida ekologik holat bo'yicha milliy hisobot. – Toshkent, 2022.
4. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi – barqaror rivojlanish yo'li. – Toshkent: O'zbekiston, 2022.
5. Karimov I.A. O'zbekiston XXI asr bo'sag'asida: xavfsizlik, barqarorlik va taraqqiyot muammolari. – Toshkent: O'zbekiston, 1997.
6. Turdiyev S.S. Yashil iqtisodiyot: nazariy asoslar va amaliy mexanizmlar. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2022.
7. Abdurahmonov Q.X. Barqaror rivojlanish va ekologik xavfsizlik masalalari. – Toshkent: Fan, 2020.
8. Saidov A.X., Qosimov B.B. Ekologik huquq asoslari. – Toshkent: TDYU, 2019.
9. Ismailov B. Orol dengizi ekologik inqirozi va uning ijtimoiy oqibatlari // O'zbekiston ijtimoiy fanlari jurnali. – 2020. – №4.
10. Rahimov U., Abdullaev A. O'zbekistonda iqlim o'zgarishi va ekologik muammolar // Central Asian Research Journal. – 2021.